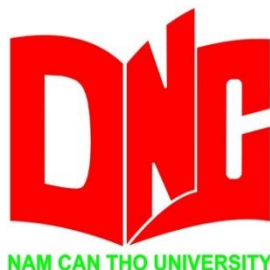

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ**

DƯƠNG VĂN TRỌNG NGUYỄN

**PHÁP LUẬT VỀ BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG NƯỚC MẶT
TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ CẦN THƠ – THỰC TRẠNG
VÀ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN**

**ĐỀ ÁN TỐT NGHIỆP THẠC SĨ
NGÀNH LUẬT KINH TẾ**

CẦN THƠ - NĂM 2025

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ**

DƯƠNG VĂN TRỌNG NGUYỄN

**PHÁP LUẬT VỀ BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG NƯỚC MẶT
TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ CẦN THƠ – THỰC
TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN**

Ngành Luật kinh tế

Mã ngành: 8.38.01.07

Người hướng dẫn khoa học: TS. VÕ TRUNG TÍN

TS. PHẠM VĂN TRUNG

CẦN THƠ - NĂM 2025

LỜI CAM ĐOAN

Tác giả xin cam đoan đề án tốt nghiệp được hoàn thành dựa trên kết quả nghiên cứu của cá nhân tác giả trong khuôn khổ đề tài: ***“Pháp luật về bảo vệ môi trường nước mặt trên địa bàn thành phố Cần Thơ - Thực trạng và giải pháp hoàn thiện”***, được thực hiện dưới sự hướng dẫn của thầy TS. Võ Trung Tín và thầy TS. Phạm Văn Trung, tác giả xin chịu trách nhiệm liên quan đến lời cam đoan này.

Cần Thơ, ngày tháng năm 2025

Tác giả

Dương Văn Trọng Nguyễn

LỜI CẢM ƠN

Đề án tốt nghiệp chuyên ngành Luật kinh tế với đề tài: “*Pháp luật về bảo vệ môi trường nước mặt trên địa bàn thành phố Cần Thơ - Thực trạng và giải pháp hoàn thiện*”, là kết quả của quá trình cố gắng không ngừng của bản thân và được sự giúp đỡ, động viên khích lệ của các thầy, cô, bạn bè và người thân. Qua trang viết này tác giả xin gửi lời cảm ơn tới những người đã giúp đỡ tác giả trong thời gian học tập - nghiên cứu khoa học vừa qua.

Đặc biệt, xin gửi lời cảm ơn đến quý thầy cô là những người đã truyền đạt kiến thức quý báu cho tác giả suốt trong thời gian học tập.

Tác giả xin tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc đối với thầy Võ Trung Tín và thầy Phạm Văn Trung đã trực tiếp tận tình hướng dẫn cũng như cung cấp tài liệu thông tin khoa học cần thiết cho đề án này.

Xin chân thành cảm ơn Lãnh đạo Khoa Luật Trường Đại học Nam Cần Thơ tạo điều kiện cho tác giả hoàn thành tốt công việc nghiên cứu khoa học của mình./.

Tác giả

Dương Văn Trọng Nguyễn

MỤC LỤC

LỜI MỞ ĐẦU	1
1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI.....	1
2. TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI.....	2
3. MỤC TIÊU CỨU CỦA ĐỀ TÀI	4
4. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU CỦA ĐỀ TÀI.....	5
5. PHẠM VI GIỚI HẠN ĐỀ TÀI	5
6. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU CỦA ĐỀ TÀI	5
7. KẾT CẤU ĐỀ ÁN	6
CHƯƠNG 1: KIỂM SOÁT, NGĂN NGỪA Ô NHIỄM MÔI TRƯỜNG NƯỚC MẶT TẠI THÀNH PHỐ CẦN THƠ	7
1.1. Một số vấn đề lý luận về kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt.....	7
1.1.1. Khái niệm môi trường nước mặt.....	7
1.1.2. Khái niệm ô nhiễm môi trường nước mặt.....	10
1.1.3. Khái niệm, nội dung bảo vệ môi trường nước mặt	11
1.1.4. Khái niệm, nội dung pháp luật về bảo vệ môi trường nước mặt.....	14
1.1.5. Khái niệm kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt.....	14
1.2. Quy định pháp luật về kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt.....	16
1.2.1. Quy định về quy hoạch, bảo vệ và phát triển bền vững tài nguyên nước mặt....	16
1.2.1.1. Quy định về quy hoạch tài nguyên nước mặt	16
1.2.1.2. Quy định về hành lang bảo vệ nguồn nước mặt.....	18
1.2.1.3. Quy định về bảo vệ và phát triển bền vững tài nguyên nước mặt	19
1.1.2. Quy định về quy chuẩn kỹ thuật môi trường đối với nước mặt.....	21
1.2.3. Quy định về trách nhiệm, nghĩa vụ của các chủ thể trong việc kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt.....	24

1.2.3.1. Trách nhiệm của cơ quan quản lý nhà nước trong kiểm soát ô nhiễm môi trường nước mặt	25
1.2.3.2. Trách nhiệm của tổ chức, cá nhân sản xuất, kinh doanh, dịch vụ với tư cách là chủ nguồn thải	26
1.2.3.3. Trách nhiệm và vai trò giám sát của cộng đồng dân cư.....	28
1.3. Thực tiễn thực hiện pháp luật về kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt tại thành phố Cần Thơ.....	29
1.3.1. Những kết quả đạt được trong thực hiện pháp luật về kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt tại thành phố Cần Thơ.....	29
1.3.2. Những hạn chế, khó khăn, bất cập trong thực hiện pháp luật về kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt tại thành phố Cần Thơ.....	31
1.4. Kiến nghị hoàn thiện và nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt tại thành phố Cần Thơ.....	36
CHƯƠNG 2: QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG NƯỚC MẶT TẠI THÀNH PHỐ CẦN THƠ.....	41
2.1. Quy định pháp luật về quản lý nhà nước trong bảo vệ môi trường nước mặt	41
2.1.1. Quy định về thẩm quyền, trách nhiệm của các cơ quan quản lý nhà nước.....	41
2.1.2. Quy định về hoạt động thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm về bảo vệ môi trường nước mặt.....	45
2.2. Thực tiễn thực hiện pháp luật về bảo vệ môi trường nước mặt tại thành phố Cần Thơ	48
2.2.1. Những kết quả đạt được trong thực hiện pháp luật về quản lý nhà nước trong bảo vệ môi trường nước mặt tại thành phố Cần Thơ.....	48
2.2.2. Những hạn chế, khó khăn, bất cập trong thực hiện pháp luật về quản lý nhà nước trong bảo vệ môi trường nước mặt tại thành phố Cần Thơ.....	51
2.3. Kiến nghị hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước trong bảo vệ môi trường nước mặt tại thành phố Cần Thơ.....	56

Tiêu kết chương 2.....	60
KẾT LUẬN	61
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	63

LỜI MỞ ĐẦU

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Nước mặt với vai trò là nguồn tài nguyên thiết yếu và là một hợp phần quan trọng của hệ sinh thái, đang phải đối mặt với những thách thức nghiêm trọng từ quá trình phát triển kinh tế - xã hội. Tại Việt Nam, sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa và đô thị hóa nhanh chóng đã tạo ra áp lực nặng nề lên môi trường, trong đó ô nhiễm môi trường nước mặt đã và đang trở thành một trong những vấn đề bức thiết nhất, ảnh hưởng trực tiếp đến sức khỏe cộng đồng, an ninh nguồn nước và sự phát triển bền vững của quốc gia.¹

Thành phố Cần Thơ với vị thế là đô thị trung tâm của vùng Đồng bằng sông Cửu Long, Cần Thơ có hệ thống sông ngòi, kênh rạch chằng chịt, đóng vai trò huyết mạch cho mọi hoạt động kinh tế, xã hội và văn hóa. Tuy nhiên, chính đặc điểm này cũng khiến môi trường nước mặt của thành phố trở nên đặc biệt nhạy cảm và dễ bị tổn thương. Quá trình đô thị hóa nhanh, sự phát triển của các khu công nghiệp, hoạt động sản xuất nông nghiệp và nuôi trồng thủy sản thâm canh đã và đang phát sinh một lượng lớn nước thải, chất thải, gây ô nhiễm nghiêm trọng cho nhiều kênh, rạch và tác động trực tiếp đến chất lượng nguồn nước Sông Hậu. Vấn đề bảo vệ môi trường nước mặt tại Cần Thơ không chỉ là bài toán về môi trường, mà còn là bài toán về sự phát triển hài hòa, bền vững của cả một vùng kinh tế trọng điểm.

Trước bối cảnh đó, Nhà nước ta đã có những quyết tâm trong việc hoàn thiện hệ thống pháp luật về bảo vệ môi trường. Sự ra đời của Luật Bảo vệ môi trường năm 2020 và gần đây nhất là Luật Tài nguyên nước năm 2023 đã tạo ra một khung pháp lý mới, tiệm cận với các nguyên tắc tiên bộ của thế giới, với nhiều chế định và công cụ quản lý mới như giấy phép môi trường, kế hoạch quản lý chất lượng nước mặt theo lưu vực sông, quan trắc tự động... Tuy nhiên, giữa quy định pháp luật và hiệu quả thực thi trên thực tế luôn tồn tại một khoảng cách nhất định. Việc nghiên cứu, đánh giá quá trình đưa các quy định mới này vào cuộc sống tại các địa phương là một yêu cầu cấp

¹ Mai Hoàng Thịnh (2018), “*Phân tích mối quan hệ giữa môi trường và phát triển kinh tế ở Việt Nam*”, Tạp chí Công Thương, [<https://tapchicongthuong.vn/phan-tich-moi-quan-he-giua-moi-truong-va-phat-trien-kinh-te-o-viet-nam-47724.htm>], truy cập ngày 16/07/2025.

thiết cả về phương diện lý luận và thực tiễn. Từ kết quả quan trắc chất lượng nước mặt ô nhiễm tập trung tại thành phố Cần Thơ cho thấy, nước mặt tại các kênh rạch nội ô thành phố Cần Thơ đã bị ô nhiễm hữu cơ và vi sinh; tuy nhiên, mức độ ô nhiễm chưa nặng và không thay đổi nhiều qua các năm.²

Mặc dù đã có nhiều nghiên cứu về hiện trạng ô nhiễm và một số giải pháp kỹ thuật, việc tiếp cận vấn đề dưới góc độ khoa học pháp lý một cách có hệ thống, toàn diện vẫn còn hạn chế. Hiện đang tồn tại một khoảng trống nghiên cứu trong việc đánh giá chuyên sâu về quá trình thực thi các quy định mới của Luật Bảo vệ môi trường năm 2020 tại Cần Thơ, nhận diện đầy đủ những khó khăn, bất cập trong thực tiễn áp dụng và đề xuất các giải pháp mang tính pháp lý đồng bộ.

Xuất phát từ những ý nghĩa lý luận và thực tiễn cấp thiết đó, tác giả đã lựa chọn đề tài: “***Pháp luật về bảo vệ môi trường nước mặt trên địa bàn thành phố Cần Thơ - Thực trạng và giải pháp hoàn thiện***” để thực hiện nghiên cứu, với mong muốn góp phần làm sáng tỏ thực tiễn thực hiện pháp luật tại địa phương và đề xuất những giải pháp khả thi, góp phần nâng cao hiệu quả công tác bảo vệ môi trường nước mặt cho Thành phố Cần Thơ nói riêng và các địa phương có điều kiện tương tự nói chung.

2. TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI

Trong quá trình triển khai nghiên cứu làm rõ các vấn đề liên quan đến đề tài, tác giả nhận thấy đã có một số công trình nghiên cứu trước đó có liên quan đến các khía cạnh của đề tài như:

Vấn đề bảo vệ môi trường nước mặt đã thu hút sự quan tâm của nhiều nhà khoa học, nhà quản lý và được đề cập trong nhiều công trình nghiên cứu dưới các góc độ khác nhau. Các công trình này là nguồn tài liệu tham khảo quan trọng, đồng thời cũng cho thấy những khoảng trống nghiên cứu mà đề tài này cần tập trung giải quyết.

Sách chuyên khảo: “*Nguyên tắc người gây ô nhiễm phải trả tiền theo pháp luật môi trường Việt Nam*” của tác giả Võ Trung Tín, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, năm 2020. Đây là một công trình chuyên khảo, phân tích sâu sắc một trong những

²Thu Vân (2020), “*Thực trạng môi trường Thành phố Cần Thơ*”, Tạp chí Công nghiệp Môi trường điện tử, [<https://congnghiempmoitruong.vn/thuc-trang-moi-truong-thanh-pho-can-tho-5691.html>], truy cập ngày 16/07/2025.

nguyên tắc trụ cột của pháp luật môi trường. Tác giả đã hệ thống hóa cơ sở lý luận, pháp lý và kinh nghiệm quốc tế về nguyên tắc “người gây ô nhiễm phải trả tiền”, đồng thời luận giải chi tiết cách thức nguyên tắc này được thể hiện trong các quy định của pháp luật Việt Nam, đặc biệt là các chế định về phí bảo vệ môi trường, xử phạt vi phạm hành chính và bồi thường thiệt hại. Công trình là nguồn tham khảo lý luận vô cùng giá trị cho đề tài. Tuy nhiên, với mục tiêu phân tích nguyên tắc ở tầm vĩ mô và trên phạm vi cả nước, công trình này chưa đi sâu vào việc khảo sát, đánh giá thực tiễn áp dụng nguyên tắc này trong một lĩnh vực cụ thể là bảo vệ môi trường nước mặt tại một địa phương có đặc thù như thành phố Cần Thơ, cũng như chưa chỉ ra được những khó khăn, vướng mắc cụ thể trong quá trình thực thi tại đây.

Sách: “*Giáo trình Luật Môi trường*” của Trường Đại học Luật Hà Nội, do PGS.TS. Vũ Thu Hạnh chủ biên, Nxb. Công an nhân dân, năm 2022. Giáo trình là tài liệu cung cấp kiến thức lý luận nền tảng, phân tích một cách hệ thống các nguyên tắc, các công cụ pháp lý trong quản lý nhà nước về môi trường, bao gồm các chế định về quy hoạch, đánh giá tác động môi trường, giấy phép môi trường và xử lý vi phạm. Tuy nhiên, với vai trò là một giáo trình, tài liệu chủ yếu dừng lại ở việc diễn giải các quy định pháp luật ở tầm quốc gia, chưa đi sâu vào các vấn đề đặc thù của môi trường nước mặt và không phân tích, đánh giá thực tiễn thi hành tại một địa phương cụ thể.

Sách: “*Bình luận khoa học Luật Bảo vệ môi trường năm 2020*” do TS. Nguyễn Văn Phương chủ biên, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, năm 2021. Quyển sách là một công trình phân tích chuyên sâu, làm sáng tỏ nội dung và tinh thần của các quy định mới trong Luật Bảo vệ môi trường 2020. Các tác giả đã luận giải chi tiết về các công cụ quản lý mới, trách nhiệm của các chủ thể và các chế tài xử lý. Tuy nhiên, công trình này chủ yếu tập trung vào việc phân tích và bình luận các quy định pháp luật trên phương diện lý thuyết, chưa có điều kiện khảo sát, đánh giá quá trình triển khai các quy định này trên thực tiễn

Bài viết: “*Kiểm soát ô nhiễm môi trường nước lưu vực sông ở Việt Nam theo quy định của Luật Bảo vệ môi trường năm 2020*” của tác giả Nguyễn Thị Nga, Tạp chí Môi trường, số tháng 6 năm 2022. Bài viết đã phân tích các quy định mới của Luật về quản lý môi trường theo lưu vực sông, chỉ ra những điểm tiến bộ cũng như một số

thách thức trong việc triển khai. Tuy nhiên, bài viết chỉ tập trung vào một khía cạnh là quản lý theo lưu vực sông ở tầm vĩ mô, chưa xem xét tổng thể các công cụ pháp lý khác và chưa gắn với thực tiễn của một lưu vực cụ thể như hệ thống sông, kênh, rạch tại Cần Thơ.

Bài viết: “*Quản lý môi trường nước tại các khu công nghiệp tập trung thành phố Cần Thơ*” của tác giả Trần Thị Mỹ Diệu, Tạp chí Khoa học Trường Đại học Cần Thơ, số 55 (2019). Trong phạm vi bài viết, tác giả đã khảo sát, đánh giá thực trạng ô nhiễm và công tác quản lý nước thải tại các khu công nghiệp của thành phố, chỉ ra các tồn tại và đề xuất một số giải pháp. Tuy nhiên, bài viết chỉ giới hạn ở đối tượng là các khu công nghiệp tập trung, chưa bao quát các nguồn gây ô nhiễm khác cũng rất lớn tại Cần Thơ như nước thải sinh hoạt đô thị và ô nhiễm từ nông nghiệp. Tác giả kế thừa các kết quả phân tích của bài viết này và mở rộng phạm vi nghiên cứu ra các nguồn ô nhiễm khác.

Nhìn chung, các công trình nêu trên đã nghiên cứu vấn đề bảo vệ môi trường nước mặt ở nhiều góc độ khác nhau, từ lý luận chung, phân tích luật đến khảo sát thực trạng một khía cạnh cụ thể. Tuy nhiên, chưa có một công trình nào nghiên cứu một cách toàn diện và có hệ thống việc thực thi pháp luật về bảo vệ môi trường nước mặt trên địa bàn Thành phố Cần Thơ dưới lăng kính của Luật Bảo vệ môi trường 2020, kết hợp giữa phân tích pháp lý và đánh giá thực tiễn để từ đó đề xuất các giải pháp mang tính đồng bộ. Đây chính là khoảng trống nghiên cứu mà đề tài này hướng tới giải quyết.

3. MỤC TIÊU CỨU CỦA ĐỀ TÀI

Mục tiêu tổng quát: Mục tiêu nghiên cứu của đề án là làm sáng tỏ những vấn đề lý luận và pháp luật về bảo vệ môi trường nước mặt, thực tiễn thực hiện các quy định này trên địa bàn thành phố Cần Thơ về kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt; quản lý nhà nước về ô nhiễm môi trường nước mặt. và đề xuất giải pháp hoàn thiện.

Mục tiêu cụ thể:

Thứ nhất, nghiên cứu một cách có hệ thống và phân tích cơ sở lý luận, quy định pháp luật về bảo vệ môi trường nước mặt ở hai góc độ cụ thể là (1) Kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt; (2) Quản lý nhà nước về ô nhiễm môi trường nước mặt.

Thứ hai, phân tích, đánh giá thực tiễn thực hiện quy định pháp luật về bảo vệ môi trường nước mặt trên địa bàn thành phố Cần Thơ.

Thứ ba, chỉ ra những bất cập, khó khăn, vướng mắc và đề xuất giải pháp hoàn thiện.

4. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU CỦA ĐỀ TÀI

Trong phạm vi nghiên cứu của đề án, tác giả tập trung phân tích, làm rõ những quy định của Luật Bảo vệ môi trường năm 2020 quy định về bảo vệ môi trường nước mặt, đồng thời phân tích, làm rõ thực trạng thực hiện các quy định pháp luật về bảo vệ môi trường nước mặt trên địa bàn thành phố Cần Thơ trên 02 góc độ: (1) Kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt; (2) Quản lý nhà nước về ô nhiễm môi trường nước mặt.

5. PHẠM VI GIỚI HẠN ĐỀ TÀI

Về nội dung: Đề tài phân tích, làm rõ những quy định của Luật Bảo vệ môi trường năm 2020, Luật Tài nguyên nước năm 2023 và các văn bản có liên quan quy định về (1) Kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt; (2) Quản lý nhà nước về ô nhiễm môi trường nước mặt.

Về không gian: Địa bàn thành phố Cần Thơ.

Về thời gian: Đề tài được nghiên cứu từ năm 2020 đến nay.

6. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU CỦA ĐỀ TÀI

Phương pháp luận: Để làm rõ các vấn đề nghiên cứu, tác giả vận dụng phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng, duy vật lịch sử của chủ nghĩa Mác - Lênin, nhằm nghiên cứu vấn đề trong bối cảnh tổng thể giữa sự vật, hiện tượng này với sự vật, hiện tượng khác. Từ đó, tác giả đưa ra nhận định khách quan về vấn đề nghiên cứu.

Phương pháp nghiên cứu cụ thể như sau:

- Pháp phân tích luật viết: Phương pháp được sử dụng làm sáng tỏ những quy định liên quan đến bảo vệ môi trường nước mặt tại Luật Bảo vệ môi trường năm 2020 và các văn bản có liên quan.

- Phương pháp phân tích, tổng hợp: Được sử dụng để thu thập, nghiên cứu các văn bản quy phạm pháp luật; Báo cáo tổng kết của các đơn vị, địa phương trên địa bàn thành phố Cần Thơ; giáo trình, sách chuyên khảo, luận án, luận văn, đề tài khoa học các cấp, tạp chí, kỷ yếu hội thảo, hội nghị... trong nước có liên quan đến nội dung nghiên cứu, giúp học viên có nhận thức lý luận, đưa ra những nội dung cần khảo sát, từ đó dự báo, đề xuất, giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật.

- Phương pháp nghiên cứu mang tính lịch sử: được sử dụng nhằm xem xét quá trình hình thành và phát triển của các quy định pháp luật qua từng giai đoạn lịch sử nhất định. Thông qua việc phân tích sự thay đổi trong chủ trương, chính sách và quy phạm pháp luật có liên quan, phương pháp này giúp làm rõ bối cảnh ra đời, nội dung và xu hướng hoàn thiện pháp luật, qua đó đánh giá một cách khách quan vai trò và mức độ bảo vệ tránh ô nhiễm môi trường nước mặt.

7. KẾT CẤU ĐỀ ÁN

Ngoài phần mở đầu, kết luận, phụ lục, danh mục tài liệu tham khảo, phần nội dung của đề án được cấu trúc thành 2 chương:

Chương 1: Kiểm soát, ngăn ngừa ô nhiễm môi trường nước mặt tại thành phố Cần Thơ.

Chương 2: Quản lý nhà nước về ô nhiễm môi trường nước mặt tại thành phố Cần Thơ.